

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/3 (5) - 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarqand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Юсупов Хуршид Муратжанович</i> ПЕРВЫЕ ШАГИ ДВУХСТОРОННЕГО СОТРУДНИЧЕСТВА САУДОВСКОЙ АРАВИИ С МОМЕНТА НЕЗАВИСИМОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	9-13
<i>Najmiddinov Zafar Xoshimjonovich</i> O'RTA OSIYO FAQIHLARINING MUSANNIFAK ASARLARIGA TA'SIRI XUSUSIDA	14-19

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Madraimova Marxamat Raximberganovna</i> XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING OBYEKTIV ZARURLIGI VA AHAMIYATI	20-23
<i>Abdullaev Jamshid Obidovich</i> SUN'IY INTELLEKT — XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH VOSITASI SIFATIDA	24-30
<i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич</i> ДОННИ ҚАЙТА ИШЛАШ КОРХОНАЛАРИДА МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ХАРАЖАТЛАРИ ҲИСОБИНИ ЮРИТИШ ВА ТАННАРХ КАЛКУЛЯЦИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	31-46
<i>Ziyadullayev Zuxriddin Ilxom o'g'li</i> TIJORAT BANKLARI TRANSFORMATSIYASI BORASIDA NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLAR	47-51
<i>Alimova Saboxat Gaziyevena, Erkinova Sevinch</i> YASHIL IQTISODIYOT VA ATROF MUHIT MUAMMOLARI	52-56
<i>Zokirova Gavxar</i> GLOBAL PENSIYA TIZIMLARI BARQARORLIGI VA YETARLILIGI TAHLILI	57-66

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevena, Muxtorov Muxsin Jabborovich</i> TASAVVUFDA INSON MA'NAVIIY KAMOLOTI MASALASI	67-73
<i>O'rinboyev Davlatjon Bahtiyorovich</i> IJTIMOIIY FALSAFADA STRATEGEMALARNING O'RNI VA AHAMIYATI	74-79
<i>Alimov Mansur Narboyevich</i> PEDAGOGLARNING MA'NAVIIY-AXLOQIY VA KASBIY RIVOJLANTIRISHDA AJDODLAR MA'NAVIIY MEROSINING O'RNI. ("SILSILAT UL-ORIFIYN VA TAZKIRATU-S-SIDDIQIYN" ASARI MISOLIDA)	80-87
<i>To'xtasinov Shukurjon Shavkatjon o'g'li</i> MILLIY BIRLIK VA SIYOSIY HOKIMIYATGA DOIR JADIDLAR QARASHLARINING IJTIMOIIY- FALSAFIY AHAMIYATI	88-95
<i>Nurmatova Umida Jalolidinovna</i> AN'ANAVIIY O'QISHNING GNOSEOLOGIK JIHATLARI	96-101

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Abdullaeva Charos Baxramovna</i> ZAMONAVIY LINGVISTIKADA REKLAMA DISKURSI TUSHUNCHASI	102-105
<i>Umarqulova Munira Zohidjon qizi</i> ILMIY-FANTASTIK ADABIYOT: JANRNING SHAKLLANISHI, RIVOJLANISHI VA POETIK CHEGARALARI	106-119
<i>Xaydarova Gavhar Abdukadirovna</i> ZAMONAVIY LINGVISTIK MADANIYAT KONTEKSTIDA "SPORT DISKURSI" TUSHUNCHASINING NAMOYON BO'LISHI	120-124
<i>Mirzarahimov Bahodir Shavkat o'g'li</i> "XALQ SO'ZI" GAZETASINING MATNLARINI DAVR BO'YICHA TASNIFLASH BOSQICHLARI	125-129
<i>Boboqulova Nilufar Xayrullo qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA SHOULDER/YELKA, ELBOW/TIRSAK HAMDA WRIST/BILAK SOMATIK KOMPONENTLI MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLILI	130-137
<i>Yangiboyeva Feruza Ortiq qizi</i> TIPS FOR TEACHING ENGLISH: STRATEGIES FOR EFFECTIVE LANGUAGE LEARNING	138-145
<i>Ибодуллаева Гавхар Уринбаевна</i> ОБУЧЕНИЕ ШКОЛЬНИКОВ К НАЧАЛЬНОМУ УРОВНЮ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В СРЕДНЕ- ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЕ	146-151
<i>Kuvvatov Raxmatulla Hikmatillayevich</i> SAN'ATGA OID AFORIZMLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI.....	152-156
<i>Ibodullayeva Gulshod Urinovna</i> CHET TILLARINI O'RGANISHDA IMMERSIV O'QITISH USHLUBLARI –SAMARALI YO'NALISH, YONDASHUVLAR VA XULOSALAR.....	157-160
<i>Habibullayeva Gulsanam Inomjon qizi</i> INNOVATIVE METHODS OF TEACHING READING (FOR PRE INTERMEDIATE LEVELS)	161-165
<i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i> TILSHUNOSLIKDA TERMINOLOGIYANING XUSUSIYATLARI.....	166-169

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Kuchimova Shaxlo</i> VASIYATNOMANING OG'ZAKI SHAKLI VA UNI TUZISHDA ZAMONAVIY AXBOROT TEKNOLOGIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	170-176
<i>Jumanazarov Faxriddin Erkinovich</i> KONTRAFAKT MAHSULOTLARNI ANIQLASH VA ULARNING MUOMALASIGA QARSHI KURASHISH MUAMMOLARI	177-183
<i>Курбанова Эльмира Асадовна</i> ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ОВД С ГОСУДАРСТВЕННЫМИ И ИНЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ ПО ПРОФИЛАКТИКЕ БЕЗНАДЗОРНОСТИ И ПРАВОНАРУШЕНИЙ СРЕДИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	184-190

<i>Raxmatullayev Xurshidjon Shukurilla o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGIDA KRIPTO-AKTIV VA U BILAN BOG'LIQ BO'LGAN AYRIM MUAMMOLAR.....	191-195
<i>Aldamuratova Amangul Uralbayevna</i> FUQAROLIK PROTSCESSIDA AJRIMLAR TUSHUNCHASI VA TURLARI	196-200
<i>Xakimov Jahongir Olimjon o'g'li</i> KIBERFIRIBGARLIK VA KIBERKORRUPSIYA – RAQAMLI DUNYODAGI MURAKKAB JINOYATLAR.....	201-208
<i>Ergashev Qaxramon Zokirjonovich</i> KORRUPSIYAVIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISHNING IJTIMOY ZARURATI.....	209-219
<i>Normatov Isomiddin Dustqul o'g'li</i> XUFIYONA IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	220-224
<i>Пулатов Темурабек Гайратжон угли</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ КИС В СЕКТОРЕ ФИНАНСОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	225-231
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich</i> JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARINING ILMIY-TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA FANLARARO INTEGRATSIYA	232-236
<i>Sharipova Farida Salimdjano'vna, Qo'ng'irotova Anorxol</i> TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA “TIBBIY BIOLOGIYA” HAMDA “UMUMIY GENETIKA” FANLARINI O'QITISHDA INTERFAOL METODLAR SAMARADORLIGI	237-241
<i>Собирова Гулибарно Зайнутдин кизи</i> МЕТОДИКА ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В РАЗВИТИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	242-252
<i>Salayev Donyor Baxtiyarovich</i> ZAMONAVIY JISMONIY TAYYORGARLIKNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....	253-259
<i>Turdimuratov Dilmurad Yuldashevich</i> OLIJ TA'LIM MUASSASASIDA BOKS MURABBIYLARINI KASBGA YO'NALTIRISH TIZIMINING XUSUSIYATLARI	260-266
<i>Hakimova Nargiza Uralovna</i> YOSH KURASHCHI QIZLARDA MUVOZANAT QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA RAQS VA HARAKATLI O'YINLARDAN FOYDALANISH TEXNOLOGIYASI	267-273
<i>Otepbergenov Jetkerbay Sakbergenovich</i> MODULLI TA'LIM SHAROITIDA TALABALARNI INTELLEKTUAL RIVOJLANTIRISHGA UNDASH MUAMMOSI	274-279

12.00.00 – YURIDIK FANLAR – LEGAL SCIENCES

Received: 10 April 2025
Accepted: 15 April 2025
Published: 28 April 2025

Article / Original Paper

**VASIYATNOMANING OG‘ZAKI SHAKLI VA UNI TUZISHDA ZAMONAVIY
AXBOROT TEXNOLOGIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI**

Kuchimova Shaxlo

Toshkent davlat yuridik universiteti
mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Maqolada bir qator xorijiy davlatlarning og‘zaki vasiyatnoma kabi vasiyatnoma shaklini amalga oshirish tajribasi va kelajakda ushbu shaklni milliy qonunchilikda qo‘llash imkoniyati ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, vasiyatnoma tuzishda audio va video-raqamli uskunalardan foydalanish imkoniyati, vasiyat qiluvchining so‘nggi irodasini ushbu usulda yozib olishning qonuniyligi va huquqiyligi muhokama qilinadi. Xususan, meros huquqiy munosabatlari doirasida mulkni tasarruf etishning dolzarb shakli sifatida videoyozuvdan foydalanish tahlil qilinadi.

Amaldagi qonunchilikka noan‘anaviy vasiyatnoma shakllarini joriy etish qismida o‘zgartirishlar kiritish zarurligi haqida xulosa chiqarilgan. Shuningdek, raqamli uskunalarni, bunday uskunalarining imkoniyati va foydaliligi nuqtai nazaridan va vasiyat qiluvchining so‘nggi irodasini bajarish imkoniyati o‘rtasidagi bog‘liqlikni tadqiq qiladigan loyihalar zarurligi to‘g‘risida xulosa chiqarilgan.

Kalit so‘zlar: Vasiyatnoma, vasiyatnoma shakli, og‘zaki vasiyatnoma, ovozli yozuv shaklidagi vasiyatnoma, videovasiyatnoma, iPhone telefonidagi vasiyatnoma, yangi texnologiyalar.

**THE ORAL FORM OF A WILL AND THE PROSPECTS OF USING MODERN
INFORMATION TECHNOLOGIES IN ITS DRAFTING**

Kuchimova Shakhlo

Independent Researcher at Tashkent
State University of Law

Abstract. This article examines the practice of implementing the oral form of a will in several foreign countries, as well as the possibility of introducing this form into national legislation in the future. Additionally, the feasibility of using audio and video recording devices for drafting a will is analyzed, along with the legality and legitimacy of recording the testator’s final will through such methods. In particular, the use of video recording as a relevant method of property disposition within the framework of inheritance relations is explored.

The article concludes that amendments to the existing legislation are necessary to introduce non-traditional forms of wills. Furthermore, it emphasizes the need for research projects that examine the relationship between the capabilities of digital devices and the ability to ensure the fulfillment of the testator’s final will.

Keywords: Will, form of will, oral will, audio-recorded will, video will, will on iPhone, new technologies.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V5SI3Y2025N24>

Kirish. Vasiyat bo'yicha vorislik zamonaviy fuqarolik huquqining asosiy huquqiy institutlaridan biridir. Bugungi kunda Fuqarolik kodeksi uchun vasiyat bo'yicha vorislik yuridik jihatdan ustuvorlikka ega hisoblanadi. FKning 1112-moddasining ikkinchi qismiga ko'ra: qonun bo'yicha vorislik vasiyat mavjud bo'lmasa yoxud butun merosning taqdirini belgilamasa, shuningdek ushbu Kodeksda belgilangan boshqa hollarda amalga oshiriladi. Bu yana davlatning ijtimoiy yo'naltirilganligi bilan ham tasdiqlanadi, chunki u o'z fuqarolari haqida g'amxo'rlik qiladi va ularning xohish-irodasini birinchi o'ringa qo'yadi, bu esa o'z navbatida fuqarolik-huquqiy tartibga solishning ruxsat beruvchi yo'naltirilganligi va dispozitivlik tamoyillariga mos keladi. Mos ravishda, mulkdorning vafot etgan holda mulkning taqdiri bilan bog'liq vasiyatnomada ifodalangan irodasi hisobga olinadi. Bunda xususiy mulkni himoya qilish kafolati sifatida vasiyatnoma maydonga chiqadi [1, 41 b.].

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Tadqiqot jarayonida milliy va xorijiy manbalar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda sud amaliyoti materiallari chuqur o'rganildi. Vasiyatnoma shakli masalasi fuqarolik huquqi doirasida keng muhokama qilinadigan mavzulardan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda turli yillarda qator mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan tadqiqot ishlari olib borilgan. Jumladan, O'zbekiston fuqarolik qonunchiligi doirasida vasiyat va meros huquqiga oid ko'plab monografiyalar, ilmiy maqolalar va darsliklar yaratilgan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining tegishli normalari ushbu sohaning huquqiy asoslarini belgilab beradi.

Xorijiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, rivojlangan huquqiy tizimlarga ega davlatlarda vasiyatnoma shaklini tartibga solishning o'ziga xos yondashuvlari mavjud. AQSH, Buyuk Britaniya, Germaniya va Fransiya kabi mamlakatlarning huquqiy tajribasi ushbu institutning turli modifikatsiyalariga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu jihatdan, mazkur tadqiqotda ushbu mamlakatlar tajribasi ham o'rganilib, milliy qonunchilik bilan taqqoslash amalga oshirildi.

Tadqiqot davomida quyidagi metodologik yondashuvlardan foydalanildi: taqqoslash usuli, tahlil va sintez usuli, tarixiy yondashuv, normativ-huquqiy tahlil, empirik yondashuv.

Muhokama. Vasiyatnoma – bu qonunda belgilangan shaklda ifodalangan meros qoldiruvchining vafot etgan holda o'ziga tegishli mulkni tasarruf etish bo'yicha irodasidir. Vasiyat farmoyishlari meros ochilgandan so'ng qonun bilan belgilangan meros olish tartibini o'zgartiradi: qonun bo'yicha meros olish, toki va qay darajada u vasiyatnoma bilan o'zgartirilmagan bo'lsa, amalga oshiriladi.

Belgilangan shaklga muvofiq vasiyatnoma tuzilishi – bu vasiyatnomaning haqiqiyligining eng muhim jihatlaridan biridir. Eng avvalo, har bir fuqaroga vasiyatnoma tuzish istagida, birinchidan, uning so'nggi irodasini ifodalash va mustahkamlash uchun erkinlik va to'siqlarning yo'qligi, ikkinchidan esa, uning haqiqiy irodasini maksimal darajada qayd etish va tegishli payt kelguncha vasiyatnoma sirini ta'minlash kafolatlanishi kerak [2, – s. 35.].

Bitim sifatida vasiyatnomaning haqiqiyligining eng muhim jihatlaridan biri uni belgilangan shaklda tuzishdir. Zamonaviy huquqiy tizimlarda vasiyat farmoyishlarining turli shakllari mavjud, bu bir tomondan, vasiyat qiluvchiga ortiqcha yuk bo'lmaslik va uning so'nggi irodasini ifodalash va mustahkamlash uchun ortiqcha to'siqlar yaratmaslik, boshqa tomondan esa, vasiyat farmoyishlarining formalizmi maksimal darajada vasiyat qiluvchining haqiqiy irodasini aks ettirish va vasiyatnoma mazmunini muddatidan oldin oshkor qilinishiga yo'l qo'ymaslikni maqsad qiladi [3, – s. 36.].

Milliy va xorijiy meros olish to'g'risidagi qonunchilikning, xususan vasiyat bo'yicha meros olishning rivojlanish tendensiyalaridan biri, meros qoldiruvchi vafot etgan holda o'z mulkini tasarruf etishi mumkin bo'lgan shakllarning qonunchilikda mustahkamlangan ko'pligidir. Bunda vasiyat qiluvchi, birinchidan, belgilangan shakllardan har qandayini tanlashi va, ikkinchidan, u vasiyatnomani tuzayotgan hayotiy sharoitlarni maksimal darajada hisobga olishi mumkin.

Shubhasiz, ko'pgina mamlakatlarning qonunchiligi va sud amaliyotida an'anaviy qarashlar hali ham ustunlik qiladi hamda vasiyat qilish qobiliyati va vasiyat farmoyishining rasmiy haqiqiyliги masalasi vasiyatnomani notarius yoki mahalliy qonunlarga muvofiq vasiyatnomalarni tasdiqlash vakolatiga ega bo'lgan mansabdor shaxs yoki guvohlar ishtirokida ommaviy hujjat shaklida tuzish orqali eng to'liq kafolatlanadi, bu umumiy huquq mamlakatlariga xosdir [4, – s. 45.]. An'anaviy shakllar bilan birga, ba'zi mamlakatlarning fuqarolik qonunchiligi vasiyatnomalarni maxsus shakllarda, xususan oddiy yozma shaklda, og'zaki shaklda, audioyozuv shaklida tuzish imkoniyatini nazarda tutadi.

Og'zaki vasiyatnoma, shuningdek so'zli vasiyatnoma deb ham ataladi, bu vasiyat qiluvchi tomonidan guvohlar ishtirokida og'zaki ravishda qilinadigan vasiyatnomadir. Garchi og'zaki vasiyatlarni vasiyatnomalarning dastlabki shakllariga kiritish mumkin bo'lsa-da, hozirgi vaqtda og'zaki vasiyatlardan foydalanish cheklangan. Aytish kerakki, vasiyatnomalar tarixi qadimiyatga borib taqaladi, qachonki vasiyatnoma an'anasi og'zaki an'ana sifatida paydo bo'lgan va vasiyatnomalar so'zma-so'z vasiyat qiluvchining ovozi bo'lgan. Anglosakson vasiyatnomalari, masalan, faqat og'zaki vasiyatnomalar edi (qadimgi ingliz tilida vasiyatnoma so'zi – “cwide” – “so'z” yoki “gapirish” ma'nosini anglatadi). Agar shaxs vasiyatnomasiz yoki “cwide-leas” sifatida vafot etgan bo'lsa, bu shaxs nafaqat vasiyatnomasiz, balki “nutqsiz” ham vafot etgan hisoblangan. Mos ravishda, vasiyatnoma “qabrning o'zidan kelgan ovoz” edi [5, – 684 r.]. Og'zaki vasiyatnoma prototipi Rim meros huquqida ham jangchilar vasiyatnomasi (testamentum in procintu) sifatida kuzatiladi. Bu vasiyatnomadan hech qanday shakl talab qilinmagan, jiddiy iroda izhori yetarli bo'lgan, bu esa istalgan yo'l bilan isbotlanishi mumkin edi. Bu vasiyatnoma askar harbiy xizmatdan chiqquniga qadar haqiqiy bo'lgan [6, – 45 s.].

Meros huquqida ma'lum bo'lgan vasiyatnomaning deyarli barcha shakllarida umumiy talab mavjud: vasiyatnoma yozma ravishda tuzilishi kerak. Og'zaki vasiyatnomalarga faqat kamdan-kam hollarda istisno sifatida ruxsat beriladi. Og'zaki vasiyatnoma shakli garchi u XXR, Shveysariya, Germaniya, Vengriya, Isroil, Polsha, AQSHning ayrim shtatlari kabi qator xorijiy mamlakatlarda qonunchilikda mustahkamlangan bo'lsa-da milliy qonunchilikda ma'lum emas.

Xususan, Xitoy Xalq Respublikasining FKda favqulodda holatlarda ikki yoki undan ortiq guvohlarning majburiy ishtirokida og'zaki vasiyatnoma shaklidan tashqari, o'lim oldidagi holatda, shuningdek, vasiyatnoma tuziladigan joyda ikki yoki undan ortiq guvohlarning majburiy ishtirokida audioyozuv shaklidagi vasiyatnomaga ham ruxsat beradi [7]. Og'zaki vasiyatnoma shaklidagi favqulodda holatlar bartaraf bo'lganda, vasiyat qiluvchi vasiyatnomani yozma shaklda yoki ovoz yozish shaklida tuzish huquqiga ega, bunda og'zaki vasiyatnoma o'z kuchini yo'qotadi. Audioyozuv shaklidagi vasiyatnoma vasiyatnomaning an'anaviy shakli hisoblanadi, bunda favqulodda holatlarning mavjudligi yoki yo'qligi ahamiyatga ega emas.

Germaniyaning fuqarolik qonunchiligi (Fuqarolik Tuzuklarining 2250-paragrafi) og'zaki shaklda vasiyatnoma tuzishga, yoki favqulodda holatlarda maxsus vasiyatnomaga ham ruxsat beradi. Buni sudda yoki notarial idorada vasiyatnoma tuzish imkonsiz yoki o'ta qiyin bo'lgan,

shuningdek, bevosita o'lim xavfi tahdid solayotgan va boshqa shaklda vasiyatnoma tuzish imkonsizligi ayon bo'lgan shaxs uchta guvoh ishtirokida og'zaki bayonot shaklida bajaradi, bu haqda ham nemis tilida, ham boshqa istalgan tilda bayonnoma tuzilishi kerak [7]. Agar vasiyatnoma tuzilgan paytdan boshlab 3 oy o'tsa va vasiyat qiluvchi tirik bo'lsa, bunday vasiyatnoma haqiqiy emas deb hisoblanadi.

Shveysariya qonunchiligida ham og'zaki vasiyatnoma tuzishga ruxsat beriladi, bunda bu faqat meros qoldiruvchi muqarrar o'lim, aloqa yo'qligi, epidemiyalar yoki urushlar kabi favqulodda holatlar tufayli vasiyatnomaning boshqa shaklidan foydalanish imkoniyatidan mahrum bo'lsa amalga oshirilishi mumkin [7]. Vasiyat qiluvchi o'z irodasini ikki guvoh oldida bildirishi kerak, ularga birinchi imkoniyat tug'ilishi bilan vasiyatnomani ommaviy hujjat sifatida tayyorlashni topshiradi. Guvohlardan biri darhol vasiyatnomani tuzishi, unga sana qo'yishi (joy, kun, oy va yilni ko'rsatgan holda), uni imzolashi va ikkinchi guvoh bilan imzolashi kerak. Keyin bu ikki guvoh hujjatni sud organiga kechiktirmasdan taqdim etishi kerak, bunda ushbu shaxs (meros qoldiruvchi) favqulodda holatlarda ularning ishtirokida mulkni tasarruf etish bo'yicha o'zining so'nggi irodasini e'lon qilganini tasdiqlaydi. Meros qoldiruvchi vasiyatnomaning boshqa shaklidan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lgandan so'ng 14 kun o'tgach, og'zaki vasiyatnoma o'z kuchini yo'qotadi.

Isroilning Meros to'g'risidagi qonuni ham og'zaki vasiyatnoma shaklini nazarda tutadi [7]. Bu vasiyatnoma shakli, agar vasiyat qiluvchi og'ir kasal bo'lsa yoki uning hayotiga tahdid soladigan sharoitlarda (masalan, jangovar sharoitlarda) bo'lsa, kuchga ega bo'ladi. Bu holda u ikki guvoh ishtirokida o'zining vasiyatnomasini og'zaki shakllantirish huquqiga ega. Ular vasiyat qiluvchi aytgan narsalarni yozib oladilar, bu hujjatni (bayonnomaning) imzolaydilar va uni kechiktirmasdan meros masalalari bo'yicha ro'yxatga oluvchiga topshiradilar. Agar vasiyatnoma tuzilgan holatlar o'zgarganidan keyin bir oy o'tgach vasiyat qiluvchi tirik qolsa, vasiyatnoma o'z kuchini yo'qotadi.

Vengriya Fuqarolik kodeksi ham (634-635-moddalar) favqulodda holatlarda og'zaki vasiyatnomalar shakliga ruxsat beradi, masalan, hayot uchun xavfli bo'lgan epidemiya paydo bo'lgan hududda, harbiy harakatlar paytida qo'shin bilan o'ralgan hududda, ochiq dengizdagi kema bortida sodir bo'lgan hodisalar va boshqalarda [8, – 265 r.]. Bu yerda ham ikki guvohning ishtiroki zarur. Ushbu favqulodda holatlar bartaraf etilgandan so'ng uch oy o'tgach, vasiyatnoma o'z kuchini yo'qotadi.

Bu og'zaki vasiyatnoma shakli qonun bilan mustahkamlangan xorijiy mamlakatlarning ayrim misollaridir. Ko'rsatilgan mamlakatlarda og'zaki vasiyatnoma shaklidan foydalanish huquqini qo'llash amaliyoti ushbu shaklning yetarli darajada samaradorligini ko'rsatadi, chunki bu yerda RF fuqarolik kodeksida qonun bilan mustahkamlangan shakllardan biri bo'lgan vasiyatnomaning oddiy yozma shakli ham imkonsiz bo'lgan alohida, favqulodda holatlar maksimal darajada hisobga olingan.

Rossiya fuqarolik qonunchiligi og'zaki vasiyatnoma shakli sohasidagi o'z rivojlanishining istiqboli sifatida, uning mumkinligi pozitsiyasini himoya qilib, birinchi navbatda, alohida favqulodda holatlar, ya'ni garovga olinganlar holati kabi salmoqli dalillarga tayanadi. Muxoliflarning nuqtai-nazari, agar vasiyat qiluvchining irodasi og'zaki shaklda ifodalangan bo'lsa, vasiyat qiluvchining haqiqiy irodasini aniqlash o'ta qiyin, ehtimol imkonsiz bo'lishi va u umuman mavjud bo'lgan-bo'lmaganini aniqlash qiyinligi sababli kattaroq qo'llab-quvvatlovga erishdi. Shu sababli, mahalliy qonunchilik hozirgacha og'zaki vasiyatnoma shaklini

mustahkamlamaydi, garchi bu mavzudagi bahslar hozirgi kungacha kamaymagan bo'lsa ham [9, – s. 42].

Natijalar. Ko'rinib turibdiki, og'zaki vasiyatnoma shakli xorijiy tajribani hisobga olgan holda uni amalga oshirish aniq shartlarini belgilashda RF qonunchiligida RF FK 1129-moddasiga "Favqulodda holatlardagi vasiyatnoma" o'rin olgan.

Fikrimizcha, vasiyatnomaning "favqulodda tuziladigan vasiyatnomalar"ga oid qoidalari O'zbekiston FKda ham o'z ifodasini topishi o'rinli bo'lar edi. Chunki, har xil hayotiy vaziyatlarda fuqarolarga vasiyatnoma qoldirishning maqbul usulini taqdim etish inson huquqlarini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Yuqorida aytilganidek, vasiyatnoma shakli meros qoldiruvchining so'nggi irodasini amalga oshirishning kafolatidir. FKning 1124-moddasida vasiyatnomaning majburiy yozma shakli belgilangan. Bizning raqamli asrimizda, zamonaviy texnologiyalar va Internet asrida, deyarli har bir oilada audio va video-raqamli uskunalar (kompyuterlar, planshetlar, mobil telefonlar) mavjud bo'lgan paytda, imzolar bilan yozma hujjat sifatidagi vasiyatnoma eskirgan bo'lib ko'rinishi mumkin. Shu munosabat bilan elektron hujjat shaklidagi vasiyatnomani rasmiylashtirishni tan olish masalasi ancha qiziqarli. Shubhasiz, bugungi kunda vafot etgan holda o'z mulkning taqdiri to'g'risidagi, boshqa biron-bir usulda qayd etilgan irodaning izhori (masalan, videokassetada videoyozuv yordamida yoki diskda, fleshkada elektron shaklda) yuridik kuchga ega emas, chunki qonunchilikda so'nggi irodani ifodalashning bunday shakli nazarda tutilmagan. Yozib olish qurilmasi oldida vafot etgan holda farmoyishlarni bayon qilish, xususan, videovasiyatnoma shaklida, mohiyatan bitimning og'zaki shakli hisoblanadi, videoyozuvning o'zi esa faqat uni bayon qilinganligining dalili hisoblanadi.

Bir qator tadqiqotchilar vorislik huquqni takomillashtirish tarafdori ekanligini ta'kidlash kerak, ularga ko'ra, o'zlarining so'nggi irodasini tashqi yordamsiz ifodalashga qodir bo'lmagan shaxslarga videoyozuv orqali yopiq vasiyatnomalar tuzish huquqi berilishi kerak. Masalan, Ye.Putilinaning fikricha, bunday toifadagi shaxslar uchun videoyozuv orqali amalga oshirilgan yopiq vasiyatnoma uni amalga oshirish (yozuvni amalga oshirish) paytida vasiyat qiluvchi qanday holatda bo'lganligini aniqlashga ko'proq imkon berar edi, va ayni paytda ayrim fuqarolarning yopiq vasiyatnoma tuzish huquqlarini buzishdan qochishga imkon berardi

[10, – s. 39.]. S.A.Slobodyan ham xuddi shunday nuqtai nazarni bildiradi, u videovasiyatnomalar yopiq vasiyatnoma tuzish erkinligining cheklanganligini bartaraf etishga yordam beradi deb hisoblaydi, chunki vasiyatnomani o'z qo'li bilan yozish va imzolashga qodir bo'lmagan meros qoldiruvchida ham yopiq vasiyatnoma tuzish uchun sabablar bo'lishi mumkin [11, – s. 20.].

Nisbatan yaqinda ingliz-amerika vasiyat bo'yicha meros olish doktrinasi vasiyat qiluvchi telefonlarda, kompyuterlarda va noutbuklarda o'z xohish-irodasini qoldiradigan keng ko'lamli vaziyatlarni hisobga olishning muhimligini ta'kidlaydi, bunda tegishli mansabdor shaxslar ushbu tashuvchi vositalardagi yozuv to'liq vasiyat qiluvchining so'zlarini, uning irodasi va mulkni taqsimlash bo'yicha farmoyishini o'z ichiga olishiga ishonch hosil qilishlari kerak. Aynan shuning uchun qonunchilik iloji boricha, vasiyat qiluvchining erkin xohish-irodasini bildirish bo'yicha niyatlarini samarali optimallashtirishga harakat qilishi kerak [12, – 6 p.]. Shuning uchun, bir tomondan, agar vasiyat qiluvchining so'nggi irodasi aniq bo'lsa, ko'rsatilgan vositalarda qilingan vasiyatnomalarga rasmiy talablar belgilanishi va qonunchilikda mustahkamlanishi kerak. Boshqa tomondan, rasmiy talablarga muvofiqlik ulardan ko'pchiligi

uchun shunchalik muhimki, ularga muvofiq bo'lmasa, vasiyatnoma istalgan holatda ham haqiqiy bo'lmay qoladi [12, – s. 35–46].

Ushbu tomonlardan birini qabul qilishning yaxshi namunasini Shvetsiyaning sud amaliyotida topish mumkin. Vasiyat qiluvchi o'zining so'nggi soatlarining bir qismini oilasi va do'stlariga o'z o'limidan so'ng ularning har biri oladigan mulk qismi haqida ma'lumot beruvchi matnli xabarlarini yuborish bilan o'tkazdi. Bir necha soatdan keyin u o'z joniga qasd qildi. Sudda bu tartib vasiyat qiluvchi o'z qarindoshlariga qoldirmoqchi bo'lgan to'g'ridan to'g'ri vasiyatnoma sifatida taqdim yetildi. Dastlab tuman sudi ushbu SMS xabarlarini vasiyatnoma sifatida tan olmagan, ammo apellyatsiya sudi tuman sudining qarorini bekor qilgan. Shvetsiyalik meros bo'yicha mutaxassisning fikricha, agar vasiyat qiluvchi o'z so'zlarini qog'ozga yozib qo'ygan bo'lsa, vasiyatnoma bekor bo'lishi mumkin yedi. Matbuot bu ishni Shvetsiyada vasiyat huquqini qayta ko'rib chiqish ma'nosi bilan yoritib berdi [13, – 7 p.].

Yuqoridagilardan kelib chiqib, yelektron hujjat shaklida, ya'ni qog'ozda yemas, balki boshqa tashuvchida, zamonaviy yelektron texnologiyalardan foydalangan holda, masalan, olinadigan tashuvchida (flesh-diskda), tasvir fayli, videoyozuv, iPhone dagi SMS ko'rinishida tuzilgan vasiyatnomani yozma hujjatga tenglashtirilgan hujjat deb hisoblash mumkinligi haqida savol tug'iladi. Yuqorida qayd yetilganidek, so'nggi o'n yilliklarda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi yelektron hujjatlarning fuqarolik muomalasida ham, kundalik hayotda ham keng qo'llanilishiga olib keldi. Ushbu holat elektron hujjatlardan yozma dalil sifatida, shu jumladan fuqarolik protsessida foydalanish masalasini ayniqsa dolzarb qiladi [14, – s. 36].

Xulosa

Yuqorida aytilganlardan kelib chiqqan holda, yangi texnologiyalar va raqamli qurilmalardan foydalanish vasiyat bo'yicha meros bo'lib o'tish nuqtai nazaridan ularni qonunchilikda joriy yetish imkoniyati bo'yicha ko'plab savollarni tug'dirmoqda. Aytish mumkinki, kelajakda raqamli texnologiyalar va yangi texnologiyalar orqali mulkni tasarruf etishning mumkin bo'lgan holatlari munosabati bilan amaldagi qonunlardan tashqari yangicha fikrlash zarur. Ta'kidlash joizki, amaldagi qonun hujjatlariga vasiyatnomalarning yangi shakllarini joriy etish bo'yicha o'zgartirishlar kiritishdan oldin meros huquqiy munosabatlarida texnik, raqamli uskunalardan foydalanishning maqbul shakllari va imkoniyatlarini har tomonlama o'rganish, loyihalashtirish va muhokama qilish zarur.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Барков Р.А. Эволюция основных положений о завещании: общие тенденции и перспективы их унификации на постсоветском пространстве // Наследственное право. 2013. – № 4. – С. 41.
2. Тарасова И.Н. Понятие и значение формы завещания в российском гражданском праве / И.Н. Тарасова // Наследственное право. 2014. – № 3. – С. 35.
3. Абраменков М.С. Наследование по завещанию в РФ и зарубежных странах: сравнительно-правовой аспект / М.С. Абраменков // Наследственное право. 2008. – № 4. – С. 36.
4. Паничкин В.Б. Различие завещания в российском и англо-американском праве и их правовая природа / В.Б. Паничкин // Наследственное право. 2017. – № 2. – С. 45.

5. Karen J. Sneddon. Speaking for the Dead: Voice in Last Wills and Testaments / Karen J. Sneddon // St. John's Law Review. 2014. – 684 p.
6. Хвостов В.М. Система римского права. Конспект лекций / В.М. Хвостов ; ред. А.М. Вормс. – М.: Тип.Вильде, 1909. – 45 с.
7. Garb L. International Succession / L. Garb, J. Wood. – Oxford, 2015. – 209 p.
8. Kenneth G Creid. Comparative Succession Law. Volume I: Testamentary Formalities / Kenneth G C Reid, Marius J de Waal, Reinhard Zimmermann. – Cambridge : Cambridge university press, 2011. – 265 p.
9. Барков Р.А. Формальная действительность завещания как акта реализации активной завещательной правосубъектности (сравнительноправовой аспект) / Р.А. Барков, О.Е. Блинков // Наследственное право. 2013. – № 3. – С. 42.
10. Путилина Е. Совершение закрытого завещания и завещания в чрезвычайных обстоятельствах / Е. Путилина // Законность. 2007. – № 11. – С. 39.
11. Слободян С.А. Правовой режим закрытых завещаний / С.А. Слободян // Нотариус. 2009. – № 6. – С. 20.
12. Bennet M. Technology and Wills (Using an iPhone, Word or Other Modern Devices) / M. Bennet // Lexology. – 2014. – April 28. – 6 p.
13. Андропова Т.В. Устная форма завещания и перспектива использования современных информационных технологий при составлении завещания / Т.В. Андропова // Закон и жизнь. 2018. – Т. 2, № 3. – С. 35–46.
14. Brattstrom M. SMS not a Valid Last Will and Testament: Court / M. Brattstrom // The Local. – 2014. – February 24. – 7 p.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/3 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).